

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ І БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 330.837:338.22:332.1(1-22)

JEL E11, M20, R19

Інституціональне забезпечення нарощування інвестиційного потенціалу об'єднаних громад сільських територій

Юхименко П.І. , Батажок С.Г. , Приходько Т.В. , Зубченко В.В. *Білоцерківський національний аграрний університет*✉ E-mail: Юхименко П.І. p0504684000@gmail.com; Батажок С.Г. batazhok@ukr.net;
Приходько Т.В. ratamy@bigmir.net; Зубченко В.В. vikazubchenko@ukr.net

Юхименко П.І., Батажок С.Г., Приходько Т.В., Зубченко В.В. Інституціональне забезпечення нарощування інвестиційного потенціалу об'єднаних громад сільських територій. Економіка та управління АПК. 2020. № 1. С. 149–156.

Juhymenko P.I., Batazhok S.G., Pryhod'ko T.V., Zubchenko V.V. Instytucional'ne zabezpechennja naroshhuvannja investycijnogo potencijalu ob'jednanyh gromad sil's'kyh terytorgij. Ekonomika ta upravlinnja APK. 2020. No 1. PP. 149–156.

Рукопис отримано: 22.12.2019р.

Прийнято: 10.01.2020р.

Затверджено до друку: 21.05.2020р.

doi: 10.33245/2310-9262-2020-155-1-149-156

Метою статті є поглиблення теоретичних засад та наукове й методичне обґрунтування підходів до формування в умовах відкритої економіки досконалого інституціонального середовища сільських територій. Дослідження базується з використанням системного та еволюційного підходів, на дотриманні яких формується сутнісне розуміння досконалого інституціонального середовища. Це потребує проведення дослідження в цілісності з виявленням різноманітних характерних ознак, прямих і зворотних зв'язків та залежностей, які виникають у процесі реалізації інвестиційної політики щодо сільських територій України.

Сутність дослідження полягає в оцінюванні впливу рівня досконалості інституціонального середовища на інвестиційну привабливість сільських територій України. Практичний зміст визначається тим, що теоретико-методологічні положення, висновки та практичні рекомендації становлять наукове підґрунтя для розроблення нової цілісної концепції розвитку національної інвестиційної політики на регіональному рівні в Україні з урахуванням інтеграційних та глобалізаційних процесів у міжнародній економіці. Для сільських територій важливою складовою інвестиційної привабливості, крім економічної, є інституціональна складова. Формування досконалого інституціонального середовища змінює основні принципи економічних взаємодій, робить їх однаково досяжними для всіх учасників інвестиційних програм і проєктів, надає реальну можливість узгодити інтереси суб'єктів формального і неформального секторів та підкріпити їх мотиваційними стимулами щодо забезпечення просування по шляху інноваційно-спрямованого й екологічно-відповідального розвитку економіки країни.

Висновки про здатність досконалого інституціонального середовища сприяти спрямуванню інвестиційного потенціалу на підвищення добробуту, залученню інновацій та інвестування в людський капітал вимагає від держави розглядати його як ключову умову для економічного зростання сільських територій та зміцнення благополуччя їх жителів. В новому інституціональному середовищі з інклюзивними економічними й політичними інститутами інвестиційна регіональна політика має органічно вбудовуватись у загальну систему управління та бути цілковито підзвітною й прозорою.

Ключові слова: інституціональне середовище, інвестиційна політика, інвестиції, інститути, об'єднані громади, підприємництво, сільські території.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. У період становлення української економіки на інноваційній основі та принципах відкритості важливо сформувавши досконале інвестиційне середовище та позитивну

інфосферу привабливості для реалізації ідеї активного залучення приватного національного і зарубіжного капіталу у вигляді інвестицій для вирішення невідкладних економічних і соціальних проблем, які назріли на регіональному

та місцевому рівнях розвитку. За міжнародною оцінкою цей індекс в Україні в 2018 р. становив 3,10 із 5 можливих балів [3]. Тому досконала інституціоналізація процесу залучення інвестицій з дотриманням принципів сильності держави стає викликом часу. Цим визначається актуальність обраного нами дослідження.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять фундаментальні дослідження інституціоналістів, з них найбільш відомі Т. Веблен [1], Дж. Коммонс [6], Р. Коуз [7], Д. Норт [10], Ф. Фукуяма [16]. У своїх працях розкривають вплив інституціональної архітектури на економічні процеси на мікро-, мезо- і макрорівнях. Питання інституціоналізації (формування правил гри) ринкового середовища на державному і регіональному рівнях досліджували С. Шульц, С. Вовканич, М. Максимчук [17]. Вплив щільності інституціонального середовища на рівень конкурентоспроможності реального сектору економіки на регіональному рівні досліджував С. Ішук [5]. Ефективність використання механізмів інвестиційної привабливості для активізації економічного розвитку окремих регіонів були викладені в наукових доробках О. Лайка [8; 9], В. Осипова та О. Єрмакової [15]. Але нові виклики глобального економічного середовища, посилення турбулентності та виникнення невідомих раніше проблем, зокрема поширення епідемії коронавірусу, вимагають постійного вдосконалення правил гри на національному, регіональному і місцевому рівнях.

Метою дослідження є оцінювання впливу рівня досконалості інституціонального середовища та позитивної інфосфери на інвестиційну привабливість сільських територій України, обґрунтування ефективних напрямів й залучення дійових важелів та інструментів подолання різних перешкод для забезпечення активної співпраці з приватним капіталом на регіональному і місцевому рівнях.

Матеріал і методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використали загальнонаукові системний та еволюційний підходи, які потребують ієрархічності сутнісного розуміння доскопалої інституціоналізації інвестиційного процесу та дозволили показати проблему дослідження в цілісності, виявити різноманітність характерних ознак, внутрішніх і зовнішніх зв'язків, взаємовпливів та залежностей, які є результатом практичної реалізації на місцях інвестиційної політики в процесі урядування органів управління сільських територій.

Результати дослідження та обговорення. Розпочатий процес формування нового інвес-

тиційного середовища в умовах поширення та посилення адміністративно-територіальної та фінансової децентралізації може не дати очікуваних результатів, якщо він не буде поєднуватись із дотриманням принципів сильності держави. Це обумовлено тим, що у поведінковій економіці найважливішим у спонуканні інвестора до практичних дій виступає його впевненість у захисті власних інвестицій з боку держави та інститутів її самоврядування. Важливість досягнення такого результату обумовлена нинішніми фінансовими обмеженнями на рівні держави і регіонів. Фінансова обмеженість державних та місцевих інститутів влади потребує пошуку додаткових джерел активізації і розвитку реального сектору економіки та соціальної інфраструктури на ринкових основах. Таким активатором були і залишаються приватні інвестиції. У діяльності органів державної влади це має стати стратегічним пріоритетом у забезпеченні реалізації інвестиційної політики регіонів і місцевих громад. Сформовані на державному рівні нові ринкові правила гри на принципах її сильності в інвестиційній політиці сприятимуть виходу України із інституціональних пасток на всіх рівнях державного управління і місцевого самоврядування, які забезпечують самопідтримуючий характер розвитку. Доречно звернути увагу на такі гальмівні обставини, перешкоди і пастки:

– бюрократична і корупційна пастки (корупційна складова тіньової доларизованої економіки нині досягає 14 % ВВП [12]) є наслідком «м'яких фінансових обмежень», що уможливають виключення із «клубного блага» і позбавляють державної фінансової підтримки більш успішних, освічених, мотивованих на кінцевий результат підприємців, які готові і спроможні до інновацій та розвитку креативного сектору національної економіки;

– важлива також пастка неосвіченості, що є наслідком демократизації у формуванні нових владних інститутів новоутворених публічних союзів, їх недостатнього практичного й політичного досвіду та управлінських знань у формуванні позитивної інвестиційної інфосфери на регіональному і місцевому рівнях у новому конкурентному середовищі. Наприклад, при проведенні моніторингу освітнього рівня представників органів місцевого самоврядування і депутатів місцевого рівня в Київській області, встановлено, що 56 % із них не мають належного рівня знань у сфері публічного управління та адміністрування, а відтак не володіють базовими навиками щодо розроблення і впровадження інвестиційних проєктів розвитку території. Це одна із причин того, що

Україна у 2018 р. за рейтингом використання ресурсів посідала 82 місце [18].

Створення стимулюючої інвестиційної інфосфери на регіональному та місцевому рівнях є особливо важливим в умовах утвердження самостійності у прийнятті фінансових рішень органами новостворених публічних союзів та виконанні ряду функцій, що були передані на місцевий рівень. Нові правила гри у ринкових умовах сприятимуть залученню економічних інновацій та активізації діяльності органів управління новостворених публічних союзів різних рівнів. Якщо весь цей процес помістити в рамки інституціональної теорії, то інвестиційна політика розглядається як політика формування системи формальних і неформальних інститутів упорядкування, координації та узгодження, що створюються з метою зниження існуючих трансакційних витрат в інвестиційному процесі [5, с.113]. Зменшення трансакційних витрат є ключовою умовою, що спонукає до зміни парадигми управління в умовах проведення децентралізації.

Новий підхід вимагає внесення змін у процеси міжвладної та суспільної комунікації на усіх рівнях управління, між владними структурами та інвесторами. Це стосується, зокрема, тісної взаємодії у процесі встановлення інвестиційних пріоритетів, визначення мети на основі компромісів процедур, форм і широкого спектру методів її досягнення. Реалізація вказаного підходу сприятиме зниженню рівня трансакційних витрат, які за нинішніх підходів у бюджетуванні та інвестуванні відволікають вагомому частину державних коштів. За недосконалості нинішнього інституціонального середовища та діючої системи управління, а також за низької активності громадянського суспільства для України цей показник досягає 42 % ВВП, (світовий досвід – не більше 30 %) [20]. Це свідчить про наявність значного резерву економії коштів при удосконаленні системи децентралізованого управління інвестиційними ресурсами. Причини не тільки у низькій якості управлінських рішень, найвагоміша серед них є недосконалість інвестиційного середовища та позитивної інфосфери, які є визначальними для прийняття і реалізації інвестиційних рішень.

Зокрема, необхідно починати із удосконалення самої архітектури інвестиційних інститутів, зменшення витрат на реалізацію самого механізму інвестування та організацію фінансового контролю, а також передбачити примусове дотримання та виконання нових інвестиційних правил. Якщо їх систематизувати, то помітимо, що в сукупності вони мають

зовнішню, внутрішню та трансформаційну складові.

До першої групи (є наслідком демократичності, відкритості і злагодженості інвестиційних інститутів) віднесені витрати на специфікацію прав при розподілі майбутніх доходів між учасниками інвестиційного проекту, на отримання всебічної, вчасної і достовірної інформації, контроль і їх координацію. До другої групи належать витрати, що пов'язані з опортунізмом самих інвесторів (витрати впливу, моніторингу тощо). І третю групу складуть витрати, які пов'язані з трансакціями адаптації до нових правил гри на ринковій основі в процесі реалізації інвестиційних проєктів, зокрема, при зміні механізмів управління в інвестиційній системі. Йдеться, зокрема, про удосконалення існуючих правил інвестування та врахування національних, регіональних і місцевих особливостей інвестиційного середовища, децентралізації у прийнятті рішень стосовно інвестиційної політики і правил тощо.

Більш глибокий аналіз трансакційних витрат засвідчує, що вони невідворотні і мають об'єктивну обумовленість, проте їх величина різна і залежить від щільності сформованого інституціонального середовища та існуючої інвестиційної інфосфери. Водночас, окремі чинники мають і суб'єктивну спрямованість. Якщо взяти конкретну сільську територію чи громаду, то невиправдано високе скорочення інформаційних витрат на практиці, за нашими дослідженнями, у більшості випадків призводить до здійснення необґрунтованих та нелогічних управлінських рішень при реалізації інвестиційних проєктів її розвитку. Значною мірою це пояснюється відсутністю необхідних знань у авторів, які брали участь у розробленні та визначенні стратегії розвитку їхньої громади.

Проведене опитування серед голів сільських рад, їх заступників і депутатів сільських рад окремих районів Київської та Черкаської областей (2018 р.) показали наступне: 55 % опитаних по Білоцерківському району і 72 % по Уманському району зізналися у тому, що не мають достатніх знань для розробки стратегії розвитку громади. Ось чому для них важливими є освітня і комунікаційна складові, які вимагають певних витрат. Нехтування цією обставиною негативно відбивається і на функціонуванні самої системи формування інвестиційних ресурсів на регіональному і місцевому рівнях. Зокрема, досвід новостворених громад показав, що невиправдана мінімізація організаційних витрат має наслідком звуження відтворення ефективних ділових контактів між її

інститутами. Трансакційні витрати, що пов'язані з координацією і субординацією функцій інститутів інвестиційної системи, за їх невідповідності супроводжуються відродженням нерационального розподілу та виконання функцій між владними структурами управління, зниженням ефективності контролю за використанням інвестиційних ресурсів, зростанням опортунізму тощо. Наслідком такого розбалансування у функціонуванні державних інститутів влади є тінізація економіки сільських територій, яка перейшла порогові рівні (у межах 30–40 % ВВП) [4]. Причина – некомпетентність суб'єктів державного управління та місцевого самоврядування. Однак її усунення проблематичне унаслідок відсутності усвідомлення необхідності таких знань, які в ринковій економіці мають відповідну ціну. Однак, як показали наші дослідження, 93 % респондентів в Уманському районі та 67 % у Білоцерківському не готові платити за їх придбання. Тому в процесі інституціоналізації інвестиційної сфери важливо врахувати наступні важливі вимоги, а саме:

– нове інституціональне середовище повинне уможливити законодавче закріплення стимулюючих чинників інвестування інноваційного та креативного напрямів розвитку економіки сільських територій. Зазначимо, нова економіка потребує досягання такого показника в розвитку не нижче порогового рівня 66 % від показників технологічного лідера та за середнього рівня їх якості. В іншому випадку розвиток економічного потенціалу даної території матиме негативний прогноз щодо технологічної конвергенції [21, с. 39];

– у децентралізованому середовищі «якісно» нові інститути управління спроможні впровадити на практиці інноваційні механізми інвестування. Це ключова умова гнучкості інвестиційної системи, безперервності інституціональних трансформацій та її адаптації до нових викликів;

– у постіндустріальному суспільстві найважливішим чинником розвитку виступає людський капітал. У цьому зв'язку важлива роль належить формуванню інститутів захисту інтелектуальної власності та механізмів її правового забезпечення, а отже залученню інновацій та інвестицій на потреби соціально-економічного розвитку сільських територій;

– чіткості й розуміння реакції інвесторів на стимули щодо залучення інновацій в реалізацію проєктів шляхом забезпечення їх прямої участі в модернізаційних процесах. Поки що драйвери майбутнього економічного зростання сільських територій відчувають інтелектуальний

голод і дефіцит відповідних фахівців: від 3 % для потреб сектору «науки про життя» до 35 % від потреб для ІКТ-сектору [18, с. 135].

Формування позитивної інфосфери повинне стимулюватися на всіх рівнях архітектури управління і це буде не тільки об'єднувати групи інтересів, але й відповідати вимогам бізнесу та для переважної більшості громадян стати національною ідеєю. Привабливе інвестиційне середовище сільських територій має доповнюватися позитивною інвестиційною інфосферою, що сприятиме активному залученню додаткових фінансових ресурсів до місцевих бюджетів та реалізації регіональних проєктів розвитку.

Формування та використання місцевих фінансових ресурсів, зміцнення банківської системи в умовах поглиблення децентралізації створюють необхідний фундамент для запровадження механізмів економічного розвитку, які спрямовані на вирівнювання можливостей щодо практичної реалізації поставлених завдань. Це створює сприятливі умови для посилення інвестиційної привабливості та підвищення ефективності у використанні ресурсного потенціалу об'єднаних громад, активізації зусиль для вирішення нагальних проблем місцевого розвитку.

У постіндустріальному суспільстві важливим напрямом виступає спрямування інвестиційних ресурсів на активізацію людського капіталу та нематеріальних чинників його розвитку, які описав М. Портер [11, с. 174]. Це сприяє виникненню додаткових можливостей для нарощування власного інвестиційного потенціалу економіки регіонів, що уможлиблює реальне пришвидшення розвитку сільських територій навіть за дефіциту державних інвестицій.

До цього додамо, що за відкритої економіки та децентралізації управління новостворені громади демонструють значно активнішу конвергенцію, тобто зближення та вирівнювання умов життєдіяльності в різних поселеннях, порівняно з країною загалом. Про це свідчать результати аналізу «Інвестиційних паспортів» громад, які станом на 01.01.2020 р. розробили 103 громади. У Паспортах надана ключова інформація про громади, що є важливою інформаційною складовою для майбутнього інвестора, розкрито конкурентні переваги та економічна привабливість, сформовано інвестиційні пропозиції (43 громади) та умови залучення інвесторів до їх реалізації. Це сприяло зростанню майже удвічі фінансових можливостей цих громад, що не характерне в цілому для держави [14].

Це вимога сьогодення і важлива умова для реалізації на практиці передбачень теорії «регіонального світу», де обґрунтовано зростання ролі невеликих регіонів у ХХІ ст. аж до їх самостійності при формуванні відносин у глобалізованій економіці. Також це підтверджує і практика останніх років, а саме: чим вищий рівень глобалізації та відкритості економіки, тим вагомішими стають навіть найдрібніші економіко-адміністративні суб'єкти (новостворені громади і їх об'єднання).

Вказана тенденція ставить перед необхідністю врахувати наступне:

- зростання ролі та можливостей інвестиційних ресурсів публічних союзів, що сприятиме «концентрації фінансових ресурсів на реалізацію пріоритетних інвестиційних проєктів соціально-економічного розвитку територій» [9, с. 639]. Важливість цієї залежності полягає в тому, що вона сприяє зменшенню розривів і відмінностей у рівнях соціально-економічного розвитку та суперечностей між активними й депресивними територіями (регіонами, районами, громадами) та створює інституціональний фундамент для стимулювання розвитку в них підприємництва. Процеси децентралізації створюють такі передумови, коли місцеве самоврядування не тільки позбавляється статусу додатку центральних інститутів держави, але й починає виступати як їх важливий і рівноправний економічний партнер. Водночас ключова сутність цього партнерства полягає в тому, що спільні зусилля спрямовуються, перш за все, на розвиток людського капіталу, як найціннішого ресурсу нової економіки;

- показники ефективності діяльності органів місцевого самоврядування за розвитком сільських територій стають близькими до європейських. Водночас, їх діяльність на ринкових принципах спрямовані на формування та нарощування власних інвестиційних можливостей шляхом сприяння та стимулювання розвитку підприємництва;

- принцип сильності держави сприяє дотриманню єдиних ринкових правил гри на рівних конкурентних умовах для приватного капіталу, що важливо для зростання інвестиційної довіри у відкритій економіці, є більш кориснішим, ніж протекціоністська, тобто «батьківська» опіка держави;

- інституціоналізація процесів конвергенції та взаємодії із новоствореними органами місцевого самоврядування слабозвинених сільських територій відбувається в ринкових умовах. Вона сприяє нарощуванню та мультиплікуванню місцевого «ринкового потенціалу», як найважливішого інвестиційного фун-

даменту, що забезпечить економічне зростання та вирішення соціальних проблем сільських територій на основі розширення підприємництва і формування фінансово спроможного бюджету інноваційного розвитку;

- аналіз інвестиційних програм розвитку новостворених громад свідчить про те, що формування місцевих інвестиційних ресурсів більшою мірою базується на апробованих світовою практикою фундаментальних принципах. Їх дотримання уможливує високу ймовірність реалізації цільових програм розвитку та вирішення соціально-економічних й екологічних проблем підвідомчих територій за рахунок власних і залучених інвестицій. Показовий приклад – задоволення інформаційних потреб потенційних інвесторів та організаційна діяльність Гришковецької селищної об'єднаної громади Бердичівського району Житомирської області. Тут успішно реалізується низка інфраструктурних проєктів на основі залучення зовнішніх інвестицій. Це дозволило зробити територію громади привабливою для інвесторів і сприятливою для проживання її членів [2].

Процес децентралізації, який супроводжується передачею повноважень та функцій на рівень територіальних громад сільських територій, має бути підкріплений необхідними фінансовими ресурсами та правами розпорядження ними для вирішення місцевих проблем розвитку. На рівні центральних державних інститутів інвестиційна політика розвитку сільських територій має змінитися від парадигми подальшої модернізації («підтягування») до нової парадигми самостійності. Це ринковий принцип взаємин, дотримання якого сприятиме формуванню та нарощуванню власного ресурсного потенціалу розвитку, удосконаленню створеного дотепер фундаменту цілісної фінансової системи України, ефективному використанню інвестиційних ресурсів на рівні громад сільських територій.

Результативність інвестиційної політики, яку проводять органи місцевого самоврядування сільських територій, визначається на основі аналізу конкурентоспроможності та переваг новоствореного економічного потенціалу. Такий підхід передбачає оцінювання рівня їх розвитку на основі низки індикаторів, з яких найважливіші: загальні макроекономічні показники економічного і соціального розвитку, показники комплексності використання ресурсного потенціалу і розвитку конкретної сільської території, включаючи бізнесову складову, її конкурентоспроможність. Серед макроекономічних показників органів

влади публічних союзів сільських територій обов'язкові: валовий продукт, обсяг залучених для розвитку інвестицій (на душу населення), зайнятість жителів тощо.

Висновки. Отже, на основі проведеного аналізу і узагальнень можна зробити висновок, що рівень досконалості інституціонального середовища та сформована інфосфера на принципах сильності держави в процесі інвестиційної діяльності органів влади публічних союзів сільських територій є визначальними в інвестиційній активності приватного капіталу. Інвестор має бути впевнений у збереженні через захист державних органів від шахрайства і рейдерства і збільшенні своїх інвестицій. Зазначене спонукає до інституціонального закріплення децентралізації, що надасть більшу самостійність і гнучкість новоствореним громадам сільських територій при ухваленні ними економічних та інвестиційних рішень. А формування позитивної інфосфери в діяльності органів самоврядування через активне залучення інвесторів до формування комплексних та економічно взаємовигідних програм розвитку, та контролю за їх виконанням сприятиме зростанню ефективності використання обмежених фінансових ресурсів та налагодженню взаємовигідної співпраці з приватним капіталом на рівні сільських територій.

Центром уваги подальшого дослідження з даної тематики можуть бути наукові обґрунтування комплексного механізму та практичних пропозицій щодо інституціоналізації інвестиційного середовища України та на регіональному рівні для створення позитивної інвестиційної інфосфери, механізмів економічного стимулювання ефективного управління інвестиційної складової розвитку сільських територій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Веблен Т. Теория праздного класса / пер. с англ., вступ. ст. С.Г. Сорокиной. Общ. ред. В.В. Мотылевой. Москва: Прогресс, 1984. 367 с.
2. Гришківська громада (2020 р.). RADA.INFO портал місцевого самоврядування. URL: https://rada.info/upload/users_files/04345380/239174089420f0c6378f9b64cb39a148.pdf.
3. Європейська Бізнес Асоціація (СБА): Інвестиційний клімат в Україні вийшов з негативної площини. AgroPortal. 11 липня 2018. URL: <http://agroportal.ua/ua/news/ukraine/eba-investitsionnyi-klimat-v-ukraine-vyshel-iz-otritsatelnoi-ploskosti/>.
4. Інвестиційний клімат в Україні 2019. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства України. URL: www.me.gov.ua.
5. Іщук С.О. Інвестиційний процес і перспективи розвитку виробничої сфери у Західному регіоні України. Регіональна економіка. 2014. № 3. С. 217–227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2014_3_23.
6. Коммонс Джон. Институциональная экономика / пер. с англ. А.А. Огенисян. Terra Economicus. 2012. Т. 10. № 3. С. 69–76. URL: <http://institutional.narod.ru/papers/commons2012.pdf>.
7. Коуз Р. Фирма, рынок и право / пер. с англ. Москва: Дело ЛТД, 1993.
8. Лайко О.І. Інвестиційний потенціал регіону: ефективність використання та непродуктивний відтік капіталу. Одеса: ППРЕД НАН України, 2009. 433 с.
9. Лайко О.І. Концептуальні засади забезпечення сприятливого інституціонального середовища інвестиційної діяльності регіонів. Вісн. нац. ун. «Львівська Політехніка». № 847. 2016. С. 114–123. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/34892/1/19_114-123.pdf.
10. Норт Д. Институції, інституційна зміна та функціонування економіки / пер. з англ. І. Дзюби. Київ: Основи, 2000. 198 с.
11. Портер Майкл Э. Конкуренция / пер. с англ. О.Л. Пелявского и др. Испр. изд. Москва: Вильямс, 2005. 608 с.
12. Про Стратегію впровадження моделі збалансованого розвитку України до 2030 року: Проект закону України від 20.08.2018 № 9015–1. Ст 34.
13. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 776 с. URL: http://www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/nas_dop_2015.pdf.
14. Сформовано всеукраїнський рейтинг інституційної спроможності і сталого розвитку громад. Портал “Громадський простір”. 13.01.2020. URL: <https://www.prostir.ua/?news=sformovano....tys-meshkantsiv-stanom-na-01-01-2020-roku>.
15. Формування конкурентоспроможної економіки регіону Українського Причорномор'я: моногр. / Б.В. Буркинський та ін. НАН України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень. Одеса, 2012. 492 с. С. 167–198.
16. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / пер. с англ. МБ. Левина. Москва: ЗАО НПП «Ермак», 2004. 588 с.
17. Шульц С.Л., Максимчук М.В., Сторонянська І.З. Еволюція парадигми районування та її модернізація в умовах реформування просторово-інституційної структури економіки України. Регіональна економіка. 2010. № 3. С. 20–28. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
18. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Вид. друге. Львів: Кальварія, 2017. 164 с. С. 84. URL: <https://www.google.com/search?q=УКРАЇНА+2030%3A>
19. Hodson G.M. The Evolution of Institutions: An Agenda for Future Theoretical Research. Constitutional Political Economy. 2002. № 13 (2). С. 111–127. URL: <http://www.geoffrey-hodgson.info/user/image/evolinstagenda.pdf>
20. Jiří Hammer. The budgetary process with a use of modern approaches in cost management. Acta universitatis agriculturae et silviculturae mendelianae brunensis. 2016. Vol. 64. No 3. P. 939–947. URL: https://acta.mendelu.cz/media/pdf/actaun_2016064030939.pdf
21. Kuran T. Why the middle east is economically underdeveloped: historical mechanisms of institutional

stagnation. Department of Economics University of Southern California. 2003. June 10. 40 p. URL: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pnax403.pdf.

REFERENCES

1. Veblen, T. (1984). *Teoriya prazdnogo klassa* [Idle class theory]. Per. s angl., vstup. st. S.G. Sorokinoy; Obshch. red. V.V. Motylevoy. Moscow: Progress. 367 p.
2. Hryshkivs'ka hromada (2020 p.). RADA.INFO portal misceвого samovrjaduvannya. [Grishkivska community (2020). RADA.INFO portal of local self-government]. Available at: https://rada.info/upload/users_files/04345380/239174089420f0c6378f9b64cb39a148.pdf.
3. Jevropejs'ka Biznes Asociacija (JeBA): Investycijnyj klimat v Ukraini vyjshov z negatyvnoi' ploshhyny. [European Business Association (EBA): The investment climate in Ukraine has come out of the negative]. AgroPortal. 11 July 2018. Available at: <http://agroportal.ua/ua/news/ukraina/eba-investitsionnyi-klimat-v-ukraine-vyshel-iz-otritsatelnoi-ploskosti/>
4. Investytsiynny klimat v Ukraini [The investment climate in Ukraine] 2019. Ofitsiynny sayt Ministerstva ekonomichnogo rozvytku, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy [Official site of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine]. Available at: www.me.gov.ua.
5. Ishhuk, S.O. (2014). Investycijnyj proces i perspektyvy rozvytku vyrobnychoi' sfery u Zahidnomu regioni Ukrainy [Investment process and prospects of development of industrial sphere in the Western region of Ukraine] Regional'na ekonomika. [Regional economy]. No 3, pp. 217–227. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2014_3_23.
6. Kommons Dzhon. (2012). *Institutsional'naya ekonomika* [Institutional economics]. / per. s angl. A.A. Ogenisyan. Terra Economicus. Vol. 10. No 3. pp. 69–76.
7. Kouz R. Firma, rynek i pravo [Firm, market and law] / Per. s angl. Moscow: Delo LTD, 1993. 264 p
8. Lajko, O.I. (2009). Investycijnyj potencial regionu: efektyvnist' vykorystannya ta neproduktyvnyj vidtik kapitalu [Investment potential of the region: efficiency of use and unproductive capital outflow]. Odesa, IPREED NAN Ukrainy. 433 p.
9. Lajko, O.I. *Konceptual'ni zasady zabezpechennja spryjatlyvogo instytsional'nogo seredovyshha investycijnoi' dijal'nosti regioniv* [Conceptual bases for ensuring a favorable institutional environment for the investment activity of the regions] *Visnyk Nacional'nogo universytetu «Lvivs'ka Politehnika»*. [Vis. nat. Univ. «Lviv Polytechnic»], 2016, no. 847, pp. 114–123. Available at: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/34892/1/19_114-123.pdf.
10. Nort D. (2000). *Ínstitutsií, ínstitutsiyna zmina ta funktsionuvannya yekonomiki* [Institute, Institute of Law and Functionality of Economy] / Per. z angl. Í. Dzyubi. Kyiv: Osnovi, 198 p.
11. Porter, Majkl Je. (2005). *Konkurencija* [Competition]. Per. s angl. O.L. Peljavskogo i dr. Moscow: Vyl'jams. 608 p.
12. Strategija vprovadzhenja modeli zbalansovanogo rozvytku Ukrainy do 2030 roku (2018) [On the Strategy for the Implementation of the Balanced Development Model of Ukraine until 2030]. Proekt zakonu Ukrainy, no 9015–1, art. 34. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html.
13. Libanova, E.M., Hvesyk, M.A. (2014). *Social'no-ekonomichnyj potencial stalogo rozvytku Ukrainy ta i'i' regioniv: nacional'na dopovid'* [Socio-economic potential of sustainable development of Ukraine and its regions: a national report]. Kyiv: DU IEPSSR NAN Ukrainy, 776 p. Available at: http://www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/nas_dop_2015.pdf.
14. Sformovano vseukrayinskyj reytynh instytutsiynoyi spromozhnosti i staloho rozvytku hromad [Formed all-Ukrainian rating institutional spromozhnosti i old steel development of communities. Portal "Gromadsky Prostrir"]. Available at: <https://www.prostir.ua/?news=sformovano....tys-meshkantsiv-stanom-na-01-01-2020-roku>.
15. Burkyns'kyj, B.V., Osypov, V.N., Molina, O.V. (2012). *Formuvannya konkurentospromozhnoi' ekonomiky regionu Ukrain's'kogo Prychornomor'ja: monogr.* [Shaping the competitive economy of the Ukrainian Black Sea region: monogr.]. NAN Ukrainy, Instytut problem rynku ta ekonomiko-ekologichnyh doslidzen' [NAS of Ukraine, Institute of Market Problems and Economic and Environmental Research]. Odesa, 492 p. Available at: https://economics.opu.ua/files/scientific-base/monogr/filippova_balans.pdf
16. Fukuyama F. (2004). *Konets istorii i posledniy chelovek* [End of story and last man]. Per. s angl. MB. Levina. Moscow: OOO «Izdatel'stvo ACT: ZAO NPP «Yermak». 588 p.
17. Shul'c, S.L., Maksymchuk, M.V., Storonzans'ka, I.Z. (2010). *Evoljucija paradygmy rajonuvannya ta i'i' modernizacija v umovah reformuvannya prostorovo-instytsijnoi' struktury ekonomiky Ukrainy.* [The evolution of the zoning paradigm and its modernization in the context of reforming the spatial and institutional structure of the Ukrainian economy]. *Regional'na ekonomika* [Regional economy], no. 3, pp. 20–28. Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
18. *Ukrain'na 2030: Doktryna zbalansovanogo rozvytku* (2017) [Ukraine 2030: The Doctrine of Balanced Development]. L'viv: Kal'varija. 164 p. Available at: <https://www.google.com/search?q=УКРАЇНА+2030%3A>.
19. Hodson, G.M. (2002). *The Evolution of Institutions: An Agenda for Future Theoretical Research.* *Constitutional Political Economy.* No 13 (2), pp. 111–127. Available at: <http://www.geoffrey-hodgson.info/user/image/evolinstagenda.pdf>
20. Jiří Hammer (2016). *The budgetary process with a use of modern approaches in cost management.* *Acta universitatis agriculturae et silviculturae mendelianae brunensis.* Vol. 64. No 3, pp. 939–947. Available at: https://acta.mendelu.cz/media/pdf/actaun_2016064030939.pdf
21. Kuran, T. (2003). *Why the middle east is economically underdeveloped: historical mechanisms of institutional stagnation.* Department of Economics University of Southern California. June 10. 40 p. Available at: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pnax403.pdf.

Інституціональне забезпечення нарощування інвестиційного потенціала об'єдинених общин сільських територій

Юхименко П.І., Батажок С.Г., Приходько Т.В., Зубченко В.В.

Целью данной статьи является углубление теоретических основ и научное обоснование подходов к формированию в условиях открытой экономики совершенной инвестиционной институциональной

среды сельских территорий. Используется системный и эволюционный подходы, которые требуют иерархичности сущностного понимания совершенной институциональной среды и предусматривают проведение исследования в целостности с выявлением различных характерных признаков, прямых и обратных связей и зависимостей, которые возникают в процессе реализации инвестиционной политики сельских территорий Украины.

Суть исследования заключается в определении влияния уровня совершенства институциональной среды на инвестиционную привлекательность сельских территорий Украины. Содержанию определяется тем, что теоретико-методологические положения, выводы и научно-практические рекомендации составляют научную основу разработки новой целостной концепции развития национальной инвестиционной политики на региональном уровне в Украине с учетом интеграционных и мирохозяйственных глобализационных процессов. Для сельских территорий важной составляющей инвестиционной привлекательности, кроме экономической, есть институциональная составляющая. Формирование совершенной инвестиционной институциональной среды изменяет основные принципы экономических взаимодействий, делает их одинаково доступными для всех участников инвестиционных проектов, дает возможность согласовать интересы субъектов формального и неформального секторов и обеспечить их мотивационными стимулами к инновационно-направленному и экологически ответственному пути развития экономики страны.

Выводы о способности совершенной институциональной инвестиционной среды направить инвестиционный потенциал на повышение благосостояния, инноваций и инвестирования в людей требует от государства рассматривать их как ключевое условие для экономического роста сельских территорий, достижения богатства их жителей. В новой институциональной среде с инклюзивными экономическими и политическими институтами инвестиционная региональная политика должна органично встраиваться в общую систему управления и быть полностью подотчетной и прозрачной.

Ключевые слова: инвестиции, институты, институциональная среда, регион, инвестиционные ресурсы, прямые инвестиции, предпринимательство, инвестиционная политика.

Institutional support for building the investment potential of united communities in rural areas

Yukhimenko P., Batazhok S., Prikhodko T., Zubchenko V.

The purpose of this article is to deepen the theoretical foundations and scientifically substantiate approaches to the formation in the conditions of open economy of a perfect investment institutional environment of rural areas. The article has used systematic and evolutionary approaches requiring a hierarchy of essential understanding of a perfect institutional environment and provide a whole research with an identification of various characteristics, direct and feedback relationships and dependencies that arise in the implementation of rural investment policy in Ukraine.

The essence of the study is to determine the impact of the level of institutional environment perfection of investment attractiveness of rural areas in Ukraine. The practical content has been determined by the fact that theoretical and methodological bases, conclusions, scientific and practical recommendations form the scientific basis for the development of a new and a whole concept of national investment policy development at the regional level in Ukraine, taking into account the integration and world economic globalization processes. It has been substantiated that the institutional component is an important component of investment attractiveness for rural areas except an economic one. Research has proved that the formation of a perfect investment institutional environment changes the basic principles of economic interactions, makes them equally attainable for all participants of investment projects, gives the opportunity to reconcile the interests of the entities of the formal and informal sectors and provide them with motivational incentives for innovation-oriented and environmentally responsible country.

It has been concluded that the ability of a perfect institutional investment environment to direct an investment potential to the improving of well-being, innovations and investing in people requires the state to determine these tasks as critical of economic growth of rural areas in order to increase the inhabitants' wealth. It has been substantiated that investment regional policy should be organically integrated in a new institutional environment with inclusive economic and political institutions and should be an accountable and transparent one in governance system.

Keywords: investments, institutes, institutional environment, region, investment resources, direct investments, entrepreneurship, investment policy.

Copyright: Юхименко П.І. та ін. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Юхименко П.І.
Батажок С.Г.
Приходько Т.В.
Зубченко В.В.

ID: <https://orcid.org/0000-0002-0677-1872>
ID: <https://orcid.org/0000-0002-8951-5785>
ID: <https://orcid.org/0000-0002-1802-441X>
ID: <https://orcid.org/0000-0002-1292-1726>